

odpadlo bo, ker nima tistega potrebnega živeža, katerega dobiva po listji ali perji. Tako cvetje se ne more zadosti izgoditi in na lesu urasti. Tako češnje, češplje, ki cveto vsako leto, pa malokdaj v perji, obrode malokdaj. Če se tako drevje kakih 8 do 10 dni prej okoli korenin okopá, in z brinovimi ali pa smrekovimi vejami ali s snegom, ledom ali blatom korenine pokrijejo, zadrži se razcvit tudi skoraj za toliko dni; v tem se začno lesni in listni popki razvijati in drevo cvete potlej v perji. Pa ne vem, če bi to vselej in povsod gotovo pomagalo.

Če bi sadje preveč cvelo, ostalo bi ga tudi malo. Pomaga če se takrat takemu drevesu korenine zalivajo, prej pa v tisti vodi živalski ostanki: kosti, rogovi, usnjevi obrezki itd. kuhajo. Če ob sadnem cvetju dežuje, da se rodilni prah ne more v dno sadnega ploda osuti, ter ga tudi čebelice ne preneso, izkazi se cvetje. Pomaga pa, če drevo časi pomaješ.

Razne reči.

* Kako se pokončava voluhar ali velika povrtna miš? Ako se na kakem vrtu, ali v cvetličnjaku, po zgodnjih gredah, ali drevesnicah zarede te jako škodljive živali, pokončaš jih najlaže z vodo. Vzemi tri ali štiri delavce, dva naj nosita vodo, tretji ali četrti naj jo pa vliva v odprte luknje tako dolgo, dokler bodo polne. Dolgo ti ne bode treba čakati, pa bodo prišle miši ven, sedaj jih pa lahko s palico ali metlo pobiješ. Posebno dobro je pa tako ravnanje še zaradi tega, ker vse mlade miši tudi poginejo po gnezdih svojih. Tako delam že več let in sem vselej popolnoma pokončal vse škodljive voluharje.

* Češnjevi reclji, ki jih povsod mečejo v smeti, tudi niso brez vrednosti, kakor trdi „L. W. Z. für Thüringen“. Ako se reclji takrat, kadar se češnje zobljejo, spravljajo v papir in se potem v senci posuše ter se, kadar je treba, prav tako, kakor iz čaja, napravi iz njih pijača pa se jej pridene nekaj cukra, služi ta pijača posebno dobro proti nahodu in pa proti kašlju malih otrok.

* Kako se dobi debelo sadje. Da dobimo jako debelo sadje, moramo ga, dokler raste, nekajkrat poškopiti z raztopnino iz 80 gramov železnega vitrijola v enem litru vode.

* Mleko pomaga proti čebelnemu piku. O tem piše nekdo v „Kamminer Kreiszeitung“: „Včeraj se je moj enoletni sin, ko baš nihče ni pazil nanj, priplazil k uljnjaku. Opikalo ga je kakih trideset čebel po glavi, obrazu, vratu in pet na desni roki, če tudi je žena moja hitro pritekla in ga proč odnesla. V strahu se domislim, da bi sveže mleko morda pomagalo proti čebelnemu piku. Žena moja je otroku glavo in vrat izmila s sladkim mlekom, jaz sem mu pa porval čebelna žela, potem sva ga obložila z robci, namočenimi z mlekom. Otok, ki je

nastal v prvih minutah, ni naraščal, temveč izginil čez nekaj ur. Že zvečer bil je otrok zdrav in vesel.“

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

119.

Utemeljenje države peruvanske; vladarska rod-bina in plemstvo.

Država peruvanska je bila ogromna, ko so Španjolci na njen svet stopili. Obsezala je celo pobrežje današnjih ljudovlad ekvadorske, peruvanske, bolivijske in večino čilske. V primeri s to neizmerno daljino pa je bila širina zelo neznatna, kakih 90 zemljepisnih milj, več skoro gotovo ne.

Peruvanska kraljevina je cvela uže štiri veke, preden je evropejska noga nanjo stopila. Ustanovil je to kraljevino neki Manko Kapak s svojo ženo Mamo Ozelo. Mislilo se je, da sta bila evropejskega rodu. Na to mnenje so prišli zato, ker se je po Ameriki pripovedalo in se še, da je neki evropejski rod, vozeč se nekdam po atlantskem morju, od viharja vržen bil na braziljsko obrežje, kjer se mu je ladja polomila, sam pa si življenje rešil.

Španjolski potopisci, ki so o Pisarovem času po Ameriki potovali, sporočajo nam, da so Peruvanci, vzlasti pa rod Inkovcev, bele kože in drugačnega ustroja, kakor drugi njihovi zemljaki. Edino ta rod, vele, nosi brado po evropejski, in nagiba bolj na evropejske navade, kakor pa na navade Braziljcev, Naragvancev ali Meksikancev. Razen tega nam sporočajo ameriške knjige, da so v starem času v Ameriko pripluli bradati pa s čudnim orožjem obloženi ljudje, in da so se najpreje v Peruvu naselili. Vele tudi, da so bili popreje vsi ljudje enaki, da se je pa naenkrat med njimi pokazal nek človek z ženo, ki je bil različen od drugih divjakov po velikosti in obličju, po hoji in po navadah, ki se je izdajal za solnčnega sina, ona pa za solnčevo hčer. Pokrajina, v katerej je ta dvojica bivala, pa je Kusko. Manko je zbral možake okolo sebe ter jih učil, kako se polje obdelava, kako obleka izgotavlja in hiše stavijo. Ozela pa je ženske učila presti, plesti in drugih ženskih opravil. Preprosti divjaki so se drage volje zberali okolo svojih nebeških učiteljev, in tako je polagama nastalo mesto Kusko.

Zanesljivih in popolnih podatkov o državi peruvanskej pa nimamo. Znanih nam je 13 vladarjev po imenu preden so Španjolci Peruvansko podjarmili. S početka se je širila država peruvanska mirno, očetovsko vladanje prvih Inkovcev je privabljal okolna plemena,